

Obsah

1. Stigmatizace, společnost a psychické poruchy	11
1.1 Postavení lidí s psychickou poruchou ve společnosti v průběhu historie	12
1.2 Postoje společnosti a stigmatizace osob s psychickou poruchou	21
1.2.1 Značkovací reakce	23
1.2.2 Postoje společnosti k různým psychickým poruchám	27
1.2.3 Stigmatizace psychiatrie	30
1.2.4 Stigmatizace zdravotníkem	30
1.2.5 Stigmatizace a kultura	32
1.2.6 Stigmatizace a média	33
1.3 Odmítání přijmout diagnózu a stigmatizaci	35
1.3.1 Rodina a strach ze značkování	36
1.3.2 Stigmatizace jako problém reintegrace	37
1.4 Sebestigmatizace	38
1.4.1 Sebestigmatizace a vyhledání odborné pomoci	38
1.5 Vnímání stigmatizace a prožitky diskriminace	40
1.5.1 Sociální izolace	40
1.5.2 Prožívání stigmatizace celé rodiny	41
1.5.3 Diskriminace v rodině	41
1.5.4 Prožívání stigmatizace v léčbě	42
1.5.5 Bezdomovectví	42
2. Stigmatizace a sebestigmatizace u psychotických poruch	43
2.1 Úvod	43
2.2 Schizofrenie a další poruchy schizofrenního spektra	45
2.2.1 Schizofrenie	45
2.2.2 Schizotypní porucha	50
2.2.3 Trvalé duševní poruchy s bludy	50
2.2.4 Akutní a přechodné psychotické poruchy	51
2.2.5 Schizoafektivní poruchy	52
2.3 Stigmatizace u schizofrenních poruch	52
2.3.1 Model integrující vliv genetického rizika, stigmatizace a schizofrenie	53
2.3.2 Strukturální stigmatizace u schizofrenie	56
2.3.3 Osobní stigma u schizofrenie	58
2.3.4 Sebestigmatizace u schizofrenie	59
2.3.5 Dopad stigmatizace na fungování u poruch schizofrenního okruhu	60
2.3.6 Důsledky sebestigmatizace	62

2.3.7	<i>Dopad stigmatizace na léčbu poruch schizofrenního okruhu</i>	64
2.3.8	<i>Stigmatizace profesionály u poruch schizofrenního okruhu</i>	65
2.3.9	<i>Vyjadřované emoce a postoj rodiny k členovi s poruchou ze schizofrenního okruhu</i>	67
2.4	Boj proti stigmatizaci u schizofrenie	70
2.5	Zvládání stigmatizace a sebestigmatizace u poruch ze schizofrenního okruhu	71
2.6	Závěry	74
3.	Stigmatizace a sebestigmatizace u afektivních poruch	75
3.1	Poruchy nálady	75
3.1.1	<i>Manické příznaky</i>	76
3.1.2	<i>Depresivní příznaky</i>	77
3.2	Bipolární afektivní porucha	78
3.2.1	<i>Stigmatizace a sebestigmatizace u bipolární afektivní poruchy</i>	80
3.2.2	<i>Stigmatizace u bipolární poruchy</i>	81
3.2.3	<i>Sebestigmatizace u bipolární poruchy</i>	82
3.2.4	<i>Dopad stigmatizace na fungování bipolárních pacientů</i>	83
3.2.5	<i>Stigma a vyhledávání pomoci u bipolární poruchy</i>	83
3.2.6	<i>Dopad stigmatizace na léčbu bipolární poruchy</i>	84
3.2.7	<i>Stigmatizace profesionály u bipolární poruchy</i>	84
3.2.8	<i>Vyjadřované emoce a zvládání postojů rodiny k pacientovi</i>	85
3.3	Depresivní porucha	87
3.3.1	<i>Stigmatizace a sebestigmatizace u depresivní poruchy</i>	89
3.3.2	<i>Postoje k lidem trpícím depresivní poruchou</i>	91
3.3.3	<i>Sebestigmatizace a vyhledávání péče u depresivní poruchy</i>	93
3.3.4	<i>Dopad stigmatizace na léčbu deprese</i>	94
3.4	Zvládání stigmatizace a sebestigmatizace u afektivních poruch	95
3.4.1	<i>Individuální psychoedukace</i>	95
3.4.2	<i>Skupinová psychoedukace</i>	96
3.4.3	<i>Rodinná psychoedukace</i>	96
3.4.4	<i>Vícerodinné psychoedukační skupiny</i>	98
3.4.5	<i>Internetová psychoedukace</i>	98
3.5	Rodina	99
3.6	Společnost	99
3.7	Závěry	100
4.	Stigmatizace a sebestigmatizace u poruch neurotického spektra	101
4.1	Úzkostné poruchy	103
4.1.1	<i>Panická porucha</i>	103
4.1.2	<i>Generalizovaná úzkostná porucha</i>	105

4.1.3	<i>Smíšená úzkostně depresivní porucha</i>	106
4.1.4	<i>Agorafobie</i>	107
4.1.5	<i>Sociální fobie</i>	108
4.1.6	<i>Specifické fobie</i>	109
4.2	<i>Poruchy spojené se stresem</i>	111
4.2.1	<i>Akutní stresová reakce</i>	111
4.2.2	<i>Poruchy přizpůsobení</i>	111
4.2.3	<i>Posttraumatická stresová porucha</i>	113
4.3	<i>Somatoformní poruchy</i>	113
4.3.1	<i>Somatizační porucha</i>	114
4.3.2	<i>Hypochondrická porucha</i>	115
4.3.3	<i>Dysmorfofobie</i>	116
4.3.4	<i>Somatoformní vegetativní dysfunkce</i>	116
4.3.5	<i>Přetrvávající somatoformní bolestivá porucha</i>	117
4.4	<i>Obsedantně kompulzivní porucha</i>	118
4.5	<i>Jiné neurotické poruchy</i>	119
4.5.1	<i>Neurastenie</i>	119
4.5.2	<i>Depersonalizační syndrom</i>	120
4.6	<i>Disociativní poruchy</i>	121
4.6.1	<i>Disociativní amnézie</i>	122
4.6.2	<i>Disociativní fuga</i>	122
4.6.3	<i>Disociativní stupor</i>	122
4.6.4	<i>Trans a stavy posedlosti</i>	123
4.6.5	<i>Disociativní poruchy motoriky</i>	123
4.6.6	<i>Disociativní křeče</i>	124
4.6.7	<i>Disociativní anestézie a ztráta citlivosti</i>	124
4.6.8	<i>Ganserův syndrom</i>	125
4.6.9	<i>Mnohočetná osobnost</i>	125
4.6.10	<i>Psychogenní zmatenost a psychogenní mráкотný stav</i>	125
4.7	<i>Stigmatizace u poruch neurotického spektra</i>	126
4.7.1	<i>Sebestigmatizace u poruch neurotického spektra</i>	127
4.7.2	<i>Dopad stigmatizace na fungování u poruch neurotického spektra</i>	129
4.7.3	<i>Stigmatizace a vyhledání pomoci u poruch neurotického spektra</i>	131
4.7.4	<i>Dopad stigmatizace na léčbu poruch neurotického spektra</i>	133
4.7.5	<i>Stigmatizace profesionály u poruch neurotického spektra</i>	133
4.7.6	<i>Stigmatizace a postoje rodiny k pacientovi u poruch neurotického spektra</i>	135
4.8	<i>Zvládání stigmatizace a sebestigmatizace u poruch neurotického spektra</i>	137
4.8.1	<i>Psychoedukace</i>	139
4.8.2	<i>Psychoterapie</i>	139

4.8.3	<i>Rodina</i>	143
4.8.4	<i>Společnost</i>	143
4.9	Závěry	144
5.	Stigmatizace a sebestigmatizace u poruch příjmu potravy a obezity	145
5.1	Poruchy příjmu potravy	147
5.1.1	<i>Mentální anorexie</i>	147
5.1.2	<i>Mentální bulimie</i>	148
5.1.3	<i>Obezita</i>	148
5.2	Stigmatizace a poruchy příjmu potravy a obezity	149
5.2.1	<i>Stigma poruch příjmu potravy a veřejnost</i>	150
5.2.2	<i>Sebestigmatizace a vnímané stigma u pacientů s poruchami příjmu potravy</i>	152
5.2.3	<i>Rodina a stigmatizace u poruch příjmu potravy</i>	153
5.2.4	<i>Stigma obezity</i>	154
5.2.5	<i>Poruchy příjmu potravy a suicidalita</i>	155
5.3	Možnosti boje proti stigmatu u poruch příjmu potravy a obezity	155
5.4	Závěry	156
6.	Stigmatizace a sebestigmatizace u závislosti na návykových látkách	157
6.1	Závislost na návykových látkách a stigma	160
6.2	Následky stigmatu souvisejícího s užíváním návykových látek	162
6.3	Stigmatizace poskytovateli péče	162
6.4	Stigmatizace a sebestigmatizace u osob závislých na alkoholu	164
6.4.1	<i>Stigmatizace</i>	164
6.4.2	<i>Medicínský model a stigmatizace</i>	165
6.4.3	<i>Sebestigmatizace</i>	167
6.4.4	<i>Stigma a vyhledání pomoci</i>	168
6.4.5	<i>Stigmatizace a rodina</i>	169
6.4.6	<i>Stigma a léčba</i>	169
6.4.7	<i>Stigmatizace profesionály</i>	170
6.5	Stigmatizace a sebestigmatizace u osob závislých na nealkoholových drogách	170
6.5.1	<i>Opioidy</i>	171
6.5.2	<i>Psychostimulancia</i>	175
6.5.3	<i>Kanabinoidy</i>	177
6.5.4	<i>Halucinogeny</i>	179
6.5.5	<i>Prchavá rozpouštědla</i>	180
6.5.6	<i>Anxiolytika, hypnotika a další léky</i>	180
6.6	Stigmatizace u duálních diagnóz	181
6.7	Zmírňování stigmatu u osob závislých na návykových látkách	183
6.8	Závěr	183

7. Stigmatizace a sebestigmatizace u demence	185
7.1 Demence	186
7.2 Stigmatizace u demenci	187
7.2.1 <i>Stigma demence</i>	187
7.2.2 <i>Sebestigmatizace u demenci</i>	191
7.2.3 <i>Rodina a stigmatizace u demence</i>	192
7.3 Možnosti boje proti stigmatu u demence	193
7.4 Závěry	194
8. Stigmatizace a sebestigmatizace u poruch osobnosti	195
8.1 Specifické poruchy osobnosti	202
8.1.1 <i>Paranooidní porucha osobnosti</i>	202
8.1.2 <i>Schizoidní porucha osobnosti</i>	203
8.1.3 <i>Disociální porucha osobnosti</i>	203
8.1.4 <i>Emočně nestabilní porucha osobnosti</i>	205
8.1.5 <i>Narcistická porucha osobnosti</i>	206
8.1.6 <i>Histrionská porucha osobnosti</i>	207
8.1.7 <i>Pasivně agresivní porucha osobnosti</i>	208
8.1.8 <i>Anankastická porucha osobnosti</i>	209
8.1.9 <i>Vyhýbavá porucha osobnosti</i>	210
8.1.10 <i>Závislá porucha osobnosti</i>	211
8.1.11 <i>Přetrvávající změny osobnosti</i>	213
8.2 Stigmatizace u poruch osobnosti	215
8.2.1 <i>Sebestigmatizace u poruch osobnosti</i>	216
8.2.2 <i>Dopad stigmatizace na fungování u poruch osobnosti</i>	217
8.2.3 <i>Stigmatizace a vyhledání pomoci u poruch osobnosti</i>	218
8.2.4 <i>Stigmatizace profesionály u poruch osobnosti a dopad na léčbu</i>	219
8.2.5 <i>Stigmatizace a postoje rodiny k pacientovi s poruchou osobnosti</i>	226
8.3 Zvládání stigmatizace a sebestigmatizace u poruch osobnosti	227
8.3.1 <i>Psychoedukace</i>	227
8.3.2 <i>Psychoterapie</i>	228
8.4 Závěry	232
9. Stigmatizace, sebestigmatizace a suicidalita	235
9.1 Sebevražednost v číslech	235
9.2 Frekvence výskytu sebevražd a jejich ohlášení	236
9.3 Stigmatizace sebevraždy z historického hlediska	237
9.4 Sebevražda, postoje společnosti, stigmatizace a sebestigmatizace	238
9.5 Širší názorový kontext pro postoje k sebevraždě	239
9.6 Sebevražda a psychické poruchy	243
9.7 Vyhledávání pomoci při sebevražedných rozladách a stigmatizace	243

9.8 Sebevražda, důsledky pro blízké a stigmatizace rodiny	244
9.8.1 <i>Jak se chovat k člověku, jehož blízký si vzal život</i>	247
9.8.2 <i>Důležitost podpůrných skupin pro lidi truchlící po suicidiu blízkého</i>	249
9.9 Závěr	251
10. Boj proti stigmatu ve společnosti	253
10.1 Utváření společenského obrazu psychiatrického pacienta	253
10.2 Destigmatizační přístupy	255
10.2.1 <i>Informace odborníků o psychických poruchách pro veřejnost</i>	255
10.2.2 <i>Cesty k destigmatizaci</i>	257
10.2.3 <i>WPA Globální program proti stigmatizaci a diskriminaci u schizofrenie</i>	259
10.2.4 <i>Některé destigmatizační aktivity v České republice</i>	261
11. Zvládání sebestigmatizace u psychických poruch	267
11.1 Narativní přístup	267
11.2 Psychoedukace	275
11.3 Zmírnění stigmatizace léčby	278
11.4 Kognitivně-behaviorální terapie	280
11.4.1 <i>Zvládání stigmatizace druhými lidmi</i>	281
11.4.2 <i>Zvládání vnímání stigmatu</i>	281
11.4.3 <i>Zmírnění sebestigmatizace</i>	285
11.5 Narativní kognitivně-behaviorální terapie u psychóz	286
11.6 Rodinné přístupy	288
11.7 Závěr	292
Závěr	293
Summary	295
Literatura	297
Rejstřík	371